

»Heilir heim úr stórum vanda«

Ein frágreiðing

So vóru hesir drúgvu tímar av, tey, sum høvdu sitið so hjartkipt, kundu smilast aftur, og fløvandi var at merkja samhugin og gleðina, sum streymaði alla staðni frá. Eg siti og kagi í myndablaðið »Nú!« um ferðina, Óla Svønn og Carl Johan Bech gjørdur tveireinir við tiggju-mannafarinum »Tusk«, til Nor-egs og Danmarkar. Um heim-afurturkomu teirra skrivur »Tingakrossur« 19. august 1925, at brúgvarnar vóru svartar av fólki, og »tá so« »Tusk« umsiðir flaggskrárdur kom inn á Eyst-aruvág, setti hornorkestrið í av allari megi, hurra-rópin rungað, ú, hógvur og hatar vóru á lofti alt í einum: »Velkomni!«. Ting-formaðurin, Oliver Effersøe, tal-aði. Hann nevndi teir mótaðar menn, treystar menn og góðar Føroyingar. Hann nevndi ferð teirra: Roynsisferð, æruferð og stórverksferð, sum »títt hava stóra æru av, og tykkara navn vil bliva goymt gjøgnum kom-andi ættarlið her á landi. Men ferðin hevur eisini verið til æru fyri Føroyingar og Føroyar!« So róptu tey hurra fyri teimum. Og »Tingakrossur« leggur afturat: »Havnin fagnaði sínum djørvu synum á vakrasta hátt!«

Men nú seinasta leygdagur kemur onkur við »Tingakrossi« og biður meg lesa, hvørja væl-komst núverandi blaðstjóri, Marius Johannesen, gevur Eiler. Undir yvirkriftini »Heilir heim úr stórum vanda« tekur kóki-bókarhøvdurinn soleiðis til:

»Ja, tibeitur, Beinta kom til Havnar í øllum góðum, og tað er at vera takksamur fyri. Ejler Jacobsen takkar Várharna fyri, at tað undur hendi, at teir sluppu burtur úr ódnini við liv-inum, og tað ger hann rætt, tí sær sjálvum hevur hann litið at takka fyri. »Sjálðan hevur skil-maður nýtt so litið skil,« hoyrði eg ein skilamann taka til, meðan leitað varð eftir Beintu, og hetta man vera vanliga hugsanin mill-um manna.

Vit vita væl, at okkara for-fedrar mangan lögdu nógv fyri og viðhvørt ov nógv, so nógv, at teir komu ikki aftur, men teir gjørdur tað, tí teir noyddust. Tað vóru ongar stuttleikaferðir, men neyðin dreiv teir av stað.

Hetta er óðrvísini. Vit minn-ast fleiri sovørðnar ólíkindaferð-ir, sum loyptu ótta á fólk og ó-rógvaðu bæði himmal og jørð, og táíð soleiðis er, verður alt gjørt fyri at koma teim neyð-støddu til hjálpar, antin tað so eru ólíkindir ella ikki. Skip fara at leita og fløgvarar við, og hetta kostar bæði tíð og pengar. Tí máttu menn hugsad seg fleiri ferðir um, áðrenn teir funnu upp á sovørðin ólíkindir, og teir eiga ikki at verða móttíknir sum hetj-ur, um tað eydnast teimum at koma heilir aftur aftur, tí tað var bara lukkan, sum var betri enn forstandið.

Marius Johannesen!

Hesin fyrrverandi háskúla-stjóriin átti at sæð seg í nevan, áðrenn hann dittaði sær til at seta nakran mann í gapistokkin

alment! Og við tað at »Tingakrossur« er so litið lisin, var hetta ikki eina viðmerking vertuttan kanska tað, at stórum munur er á muruni í blaðstjóran-um á »Krossi« í 1925 og 1975.

Men við tað, at »Dimmalætt-ing« ger nógv burtur úr hesi »stóru leiting« eftir einum skemtibáti, og »Sosialurin« kall-ar bátin ein stuttleikabát, halda vit tað vera rætt at geva fólki eina frágreiðing.

Báturin.

Hetta báttaslagið »West Cruis-er« kann verða útgjørt sum skemtibátur, men eisini — við nokrum broytingum — sum útróðrabátur, og sum slíkur er hann eisini góðkendur í Nor-egi, og báturin Beinta« er skrásettur í Føroyum sum útróðrabátur. Hann er bygdur í Selje nær við Stadt á Vesturlandinum. Teir høvdu stríðt alla vikuna fyri at fáa radiogreiðirnar at virka. Í góðum veðri kundi hann gera ferðina til Føroya í eitt litið samdøgur, og so kom nattúrliga tann tankin, at best var at best var at sleppa sær heim, meðan hetta liggjandi góðveðrið var, og fáa hitt neyðuga arbeiðið gjørt har. Ikki bert um summarið, men eisini um veturin er tað so, at eftir liggjandi góðveðri, tekur tað vanliga sína tíð, meðan rættilig broyting í veðrinum ger seg til.

Veðrið og veðurvánirnar.

Leygardagurin kemur við fin-asta veðri, og norska veðurboð-anin er ógvuliga góð — Norska Sjónvárið lovaði um kveldið góðveður fimm dagar framvir. Tá metti Eiler tað fult forsvar-ligt at fara avstað. Teir fóru um 7-tíðina GMT, og skuldu kunnad verið í Føroyum einaferð seinna-partin ella tíðliga sunnukveld. Men táíð teir høvdu siglt nakrar tímar, broyttist veðrið Kepp-liga og veðurvánirnar úr Kepp-mannahavn vóru alt annað enn góðar. Stadtíðin er ein hin versta til veður og sjógv, so tað varð hildið óvseint at venda aft-ur; Eiler valdi tí at halda móti veðrinum, og var tað samstund-is kós móti Hetlandi.

Leitingin.

Ampi kom á okkum sunnu-dag. Men ikki dugdi eg at meta um, nær leiting átti at verða sett í gongd, og eisini hveiti eg meg við at vera ov mikið bráður við nokrum tiltaki, sum loypti upp-aftur stóri ótta á øll avvarandi. Men um døgurðatið ringdi ein av okkara álitisskiparum, Eystein Dalsgaard, til mín. Hann helt, at feilurin við næstan hvørjari leiting var tann, at hon varð ov seint byrjað, og tað gekk minni enn ein tími, til ein annar av okkara framúrskarandi skiper-um, Tróndur Tróndarson, ringdi til mín og helt, at nú var ongatið ov skjótt at seta leiting í gongd.

Eg ringdi so til ein klókan og sterkan mann í Ulsteinsvik og bað hann gera tað neyðuga fyri at fáa leiting byrjaða. Sam-stundis ringdi eg til »Norðborg« og Beinta til »Sólborg« um hetta, og tá var hesin parturin av leitingini í góðum hondum. Ikki bert teir, men eisini »Ný-

borg« og »Akraborg« samskip-aðu beinanvegin, hvussu teir skuldu sigla. Og tað er hetta, sum er so hugtakandi — hvussu feroyskir skiparar og feroyskar manningar beinanvegin eru til-reiðar — hvussu umstøðurnar enn eru — at taka lut í royndini til at bjarga neyðstøddum monnum á havinum. Líka úr Skagerakkinum komu teir. Har komu »Gullfinnur« og »Skála-fossur«, har komu »Boðanes« og »Gøtunes«, hiðani fóru »Dags-stjørnan« og »Krúnborg«, og fleiri bátar vóru um at fara og gjørdur seg til at fara hiðani til at taka lut í leitingini. Hver ið ikki fór var Vædderen.

Marinustøðin.

Norska Bjargingartænanastan hevur høvuðsmiðstöð á Sola floghavnini við Stavanger. Frá teimum fekk eg at vita, at sam-arbeiðið við Føroyar mátti vera gjøgnum Marinustøðina í Havn. Eg ringdi niðan og fekk sam-band við ein ógvuliga tittmælt-an Føroying og greiddi honum frá støðuni. Hann tosaði ógvu-liga nógv og sumt skilti eg ikki. Men táíð eg legði rørið á, var tað við tí kenslu (og tað mugu tit fyrrigeva mær), at haðani skuldu vit ikki vænta so nógv. Dømi: Pan-melding sendi teir ikki út fyrr enn mánadagin á miðdegi. Um kveldið vísuðu vit okkum ein fløgvara til at fara úr Bergen at leita — fyri okkara rokning — í lýsingini mánamorgun, um ikki bjargingartænanastan gjørdi tað. Klókkan 7.30 sendi eg telex til Sola og fekk at vita, at eitt flog-far úr Íslandi og eitt úr Edin-burgh fóru at leita, og ein stóur helikoptari úr Vigra skuldi flýgva fram við norsku strond-ini. So ringdi eg niðan á Marin-ustøðina og tók vist mannin av bóli. Eg spurdi hann um støð-una. Jú, hann hevði ætlað at seta seg í samband við Sola fyri at vita, hvat teir gjørdur. Tað kundi eg so greiða honum frá.

Sunnukveldið heitti eg á lög-mann — sum alla tíðina var sera beinasamur — at streingja á Marinustøðina at senda verju-skipið við sínum helikoptara avstað. Skipið kundi ligið í livd undir Hetlandi og brúkt heli-koptaran, táíð likindi vóru. Dag-in eftir ringir ein Fluglirðingur til mín og fortelur mær — ikki sørt uppøstur — at Vædderen liggur væl bundin við bryggju í Fuglafirði. Eg ringi sjálvsagt niðan á Marinustøðina og spyrrji eftir »Vædderen«.

— Hann er skamm á Norðhav-inum!

— Er hann tað — á Norðhav-inum?

— Ja, ja, ja, ja!

So segði eg honum, hvør sannleikin var — at hann lá væl bundin við bryggju í Fuglafirði. Tá linkaði orðastreymurin eitt sindur! Og eg fekk høvi til at siga honum nokur tiltongd orð!

Krúnan á verkinum var so, táíð Marinustøðin um kveldið sendi hina endaligu meldingina: At polska skipið sleipaði hin funna bátin móti Føroyum, og at »Gøtunes« skuldi yvirtaka sleip-ingina »her í nærheitini«. Sann-leikan kenna vit øll.

tingnýtt

Skipið góðkent

til

millumlandasigling

— Morten Mols er góðkendur av Lloyds at sigla millum lond, og tað er einki til hind-urs fyri at fáa loyvi frá Stat-ens Skibstilsyn til hetta sama, segði Finnogi Isak-sen, landsstýrismaður, undir framløguni av uppskoti landsstýrisins um keyp av Morten Mols til millumlanda-og innanoyggjasigling. Landsstýrið biður í uppskoti-num lógtingið um loyvi til landskassans vegna at taka upp til 20 milj. kr. í láni til endamálið.

Undir framløguni av upp-skotinum á tingi tósdagin, segði Finnogi Isaksen, at ferðin hjá skipinum er so mikið stór, at ferðingartiðin úr Havn til Suðuroyar kemur at liggja um einar tveir tímar og til Klaksvíkar ein tíma. Skipið er ætlað at gera uttan-landatúrar um summarið, og verður siglingartiðin til t.d. Bergens 18—20 tímar.

Skipið kostar 15,7 milj. kr., og roknað verður við, at landskassin skal taka umleið 18 milj. kr. í láni, meðan restin verður goldin kontant. Tað fáast 2,75 milj. kr. í láni frá DFDS yvir fimm ár við 8 pst., í rentu hvørt árið, og restin kann fáast úr Skibs-kredittfondinum ella sum uttanlandalán.

Finnogi Isaksen segði, at núverandi Smyril verður boð-in út til sølu beinanvegin, og at sölupeningurin fyri hann gongur inn í keypið av Morten Mols.

Flogvøllurin útbyggjast

Landsstýrið hevur lagt fyri tingið uppskot um, at flog-vøllurin í Vágum verður út-bygdur, og at landsstýrið fær heimild til at taka upp lán, sum verða neyðug til endamálið. Talan er um at leingja vøllin við 300 metrum — til 1400 metrar, at gera tað, sum neyðugt er fyri at vøllurin kann samsvara øllum tilmæl-um frá ICAO viðvíkjandi breidd og trygdarøkjum og at seta upp ljós í tann mun, avvarðandi myndugleikar halda vera hóskandi.

Undir framløguni av upp-skotinum varð upplýst, at leingjanin av flogvøllinum verður mett til at kosta einar 10 milj. kr., og at ríkismynd-ugleikarnir hava jattað at

luttaka í fíggjini við helvt-ini, tí í mesta lagi við 5 milj. kr., og somuleiðis at rinda 50 pst. av tí, tað kostar at gera vøllin út við ljósi í tann mun, sum avvarðandi myndugleik-ar halda vera neyðugt.

Kostnaðurin av hesi útgerð er mettur til einar 4 milj. kr.

Eisini varð upplýst, at danska loftferðslustjórnin hevur í kvittanum at byggja nýggj avgreiðsluhús, ið skulu hava einar tvær ferðir so stóra golvvidd, sum er í teimum verandi húsunum. Tað verður neyðugt at økja munandi um parkeringsokini fyri flogflór fyri bílar. Kostnaðurin av hesum tiltøkum er mettur til einar 10—12 milj. kr., og verður hann allur rindaður úr ríkiskassanum. Farið verður undir hesi ar-beiði einaferð í komandi fíggjári, og tað tekur 1 1/2 ár at fullföra tey.

Partur av landskassans út-reiðslum, ið standast av at byggja flogvøllin í Vágum, skuldi eftir teimum kostnað-arætlanum, sum fyriliggja, verið 7 milj. kr.

Ongan praktiskar týðning

Jákup Lindenskov legði fyri landsstýrið í vikuni fram á tingi uppskot til lóg um end-urgjald fyri kjarnorkuskaðar. Tað er ríkisstýrið, sum skal seta lógina í gildi við konga-ligari fyrrskipan. Lógin skal avloysa eina aðra lóg við sama innihaldi, sum varð sett í gildi í 1972.

Jákup Lindenskov segði, at broytingin er neyðug fyri at lúka millumlandasáttmál-ar, sum eru gjørdir síðani lógin frá 1972 kom í gildi. Lógin hevur ongan sum helst praktiskar týðning fyri Fø-oyar, men tá hon inniheldur reglur um eftirlit við, at sátt-málar um spjalding av kjarn-orkuvápnum verða hildnar, hevur landsstýrið mælt til, at lógin eisini verður sett í gildi fyri Føroyar.

Nevndarviðgerðir

Tvey uppskot frá landsstýr-inum fáa nú nevndarviðgerð-ir. Málini finga 1. viðgerð tósdagin. Uppskotið um at veðhalda fyri láni uppá til-samans 16,7 milj. kr. til Tórshavnar kommunu er beint í gíggjarnevndina, og uppskotið um forboð fyri inn-flutning og nýtslu av speli-automatam frá nú viðgerð í lógarnevndini.

Lok.

Tórshavnar Radio eigur stóra tøkki fyri iðinskap og dugna-skap. Eg spurdi ein mann, hvi munurin mundi vera so stórum millum Marinustøðina og Tórshavnar Radio. — Tað er hjarta-lagið, Petur, svaraði hann. —

Hjartað má vera við! Tað er vist harðliga tiltrøngt, at leiðslan av bjargingartænanastuni verður lögð í feroyskar hendur í tættum samarbeiði við Tórshavnar Rad-io.

Petur Háberg